

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs III. De materia, forma, quantitate, & qualitate veritatis
compositæ, siue propositionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

est sapiens : & quia rursus hæc, non omnis homo est sapiens, non omnis homo est non sapiens, sunt subcontrariæ, propter id, quod inferunt has subcontrarias strictas, aliquis homo est sapiens, aliquis homo non est sapiens : sed de his satis infra tract. 4.

TRACTATUS III.

De materia, forma, quantitate, & qualitate veritatis compositæ, siue propositionis.

CAPVT I.

Materia, & forma propositionis.

I **M**ATERIAM propositionis quidam antiqui Summulistæ solum prædicatum, & subiectum nuncupant, ea ratione ducti, quod sicut materia physica est indifferens ad hanc, & illam formam, ita subiectum, & prædicatum ad vnionem diuisiuam, seu compositiuam sint indifferencia v.g. *Petrus & albus*, vt asseras, Petrus est albus, vel potius, Petrus non est albus : quare cum intellectus subiectum cum prædicato vnit affirmando, aut negando, tum ea quasi informare censetur. Hurtadus d. 4. sum. l. 2. §. 4. existimat, prædicatum, & subiectum, atque vnionem esse materiam propositionis, eò, quod tria illa sint obiectum, seu materia, circa quam iudicij. Arriaga d. 2. sum. l. 2. n. 9. censet solam connexionem, siue vnionem obiectiuam subiecti cum prædicato esse materiam propositionis fortè, quia à varietate huius connexionis materia propositionis varia esse dicitur, & vel contingens, vel necessaria, aut impossibilis, vt nunc nunc patet.

2 Ipse solum subiectum materiam propositionis existimo. Namque, sicut corpus dicitur quantum, videlicet paruum, aut magnum à quantitate solius materiæ, non verò formæ : hæc enim, etsi parua molis sit, imò nullius, sed potius indiuisibilis tota, non prohibet hominem v.g. dici, & esse portentosa magnitudinis, & gigantis instar ; contra vero, quis vocet apiculas magnas, propter ea quod

3 *Ingentes animos angusto in pectore versant.*
vt ait Virgilius lib. 4. Georgic. ita propositio dici debet quanta à quantitate solius materiæ : At dicitur quanta à quantitate solius subiecti, id est vniuersalis, aut particularis, indefinita, aut singularis, provt aliquam denominationem istarum quatuor habuerit eius subiectum, vt cap. sequenti constabit : subiectum igitur est materia propositionis. Deinde solum subiectum physicum est materia physica, seu corporea : ergo solum subiectum intentionale est materia intentionalis, siue enunciativa.

4 Ad priscos summulistas dicendum est, formam etiam, & materiam physicam esse indifferentes, vt vniantur, vel non vniantur, cum possit hæc materia esse sine hac forma, cum alia videlicet, & è diuerso hac forma sine hac materia, cum alia scilicet, vel etiam sine vlla, si sermo sit de anima rationali : Nihilominus non vtraque, sed altera tantum, quippe materia est subiectum physicum : quantumvis ergo subiectum, & prædicatum indifferentia sint,

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

vt vniantur hoc, vel illo modo, imo, quod plus est, vt vnionem omnem cum eius carentia commutent, tamen non alterutrum, sed solum subiectum, dicendum erit è conuerso materia propositionis. Ad Hurtadum dici debet, eius argumento hoc tantum concludi, subiectum, prædicatum, atque vnionem vtique obiectiuam, & realia esse materiam extrinsecam propositionis. Nobis autem sermo est de sola materia intrinseca illius, quæ nimirum sit eius essentialiter constitutiva.

Ad Arriagam dicendum est, in primis pro varietate vnionis subiectum physicum variari : est enim corpus subiectum inhesionis respectu animæ belluinæ, propter inhesionem cum ea vnionem, & causalitatem eius materialem ; rursus erit subiectum solius informationis respectu eiusdem, si more animi rationalis creetur diuinitus, ac tantum informatiue vniantur corpori, sine vlla ab eo dependentia causæ materialis propria, sicut non repugnare existimat, tum Arriaga, tum etiam cum eo plures alij : exinde autem quis inferat, vnionem physicam subiecti rationem sortiri ? Item secundò, subiectum dicitur physicum, aut logicum, vel iuxta aliorum phrasim, eamque non minus receptam, metaphysicum, provt vnio fuerit physica, aut metaphysica, aut logica, siue solius rationis : quo pacto animal v.g. est subiectum physicum candoris, & metaphysicum rationalitatis, esto in se idem sit, & sola vnio, ac forma diuersæ : quare sicut eadem materia diuersam rationem subiecti subit, pro sola diuersitate vnionis physica, aut metaphysica, quarum neutra subiectum est, nisi ad summum in obliquo, & connotatiue, ita eadem materia propositionis dicitur contingens, si vnio, seu connexio prædicati cum subiecto contingens sit, vt in hac, homo currit, & necessaria, si ea connexio necessaria sit ; vt homo est animal, & remota, seu impossibilis, si vnio, aut connexio impossibilis sit, & non tam connexio extremorum, quam eorum remotio ; vt homo est lapis. Proinde materia propositionis eam triplicem denominationem, non absolute, sed respectiue, & in ordine ad prædicatum suscipit.

6 Formam propositionis Hurtadus supra laudatus consequenter totum iudicium appellat, eo, quod obiectum, seu materiam, circa quam extrinsecè denominet, & quasi informet ; Cæterum non magis propriè, quam à Platone anima, seu forma humana totus homo appellatur. Arriaga significans vnionem obiectiuam esse materiam propositionis deberet consequenter assignare, pro eius forma, extrema, videlicet subiectum, & prædicatum ; quæ tamen ambo simul sumpta adeo procul arbitror esse à ratione formæ, vt nulla egeat probatione eorum à forma propositionis distinctio : tam est me iudice certa, ac manifesta : Quare tam ipse, quam fermè ceteri Dialectici, præsertim verò Conimbricenses in c. 4. de orat. quæst. 4. art. 5. §. *multò aliter* : ac Baltasar Tellez part. 1. sum. philosoph. disp. 12. sect. 2. n. 2. vnionem formalem, seu copulam per verbum, est, expressam propositionis formam censent : sed immerito, quia vnio humana ex.g. eius forma non est ; ergo similiter vnio enunciativa non est enunciationis forma. Quapropter solum prædicatum est forma enunciationis, eo, quod, instar formæ physicae cum subiecto comparatæ physico, subiectum enunciationis afficiat, ac denominet. Porro vtraque nostræ doctrinæ pars, videlicet quod subiectum sit materia propositionis, & quod forma illius prædicatum, est perspicuè sententia Soti qu. 5. prædicab. vt breuitatis causa prætermittam alios non paucos.

M

CAPVT

CAPVT II.

Quantitas, & qualitas propositionis.

7 **Q**uantitas propositionis est, quæ eam ad plura porrigit obiecta, vel ad pauca restringit; sicut quantitas molis est, quæ corpus ad plura, vel pauciora loci spatia extenditur. Quod duplex est: vniuersalis, quando subiectum signo vniuersali afficitur vt omnis homo currit; aut particulari, cū signo particulari, vt aliquis homo currit; vel indefinita, cū terminus cōmunis manet omnis expers signi; vt homo currit; vel singularis, cum subiectum singulare est, vt Petrus currit. Quantitas propositionis pendet à subiecto, atque ab eo est desumenda, sicut quantitas molis à materia, quippe à cuius magnitudine, aut paruitate corpus substantiale completum dicitur magnū, aut paruum, siue forma magna, siue parua, imo partium omnium expers, sit, vt cernere est in homine valde procero, vel etiam in elephante, si forte animalium perfectorum animæ sunt indiuisibiles, ac planè nullius molis, vt arbitrantur communiter Thomistæ, & præter eos alij nonnulli. Quapropter hæc propositio, omnis persona diuina est Deus, est vniuersalis absolute loquendo ratione subiecti, non singularis ratione prædicati. Rursus hæc, Petrus est homo, est singularis absolute fando, munere subiecti singularis, non vniuersalis beneficio prædicati vniuersalis.

8 Porro autem doctrina tradita est intelligenda de solis casibus rectis: obliqui namque, quamuis se teneant ex parte subiecti, haud propterea denominant propositionem quantam: Vnde hæc propositio Pauli 1. ad Timotheum 3. *omnis creatura Dei bona est, & nihil reiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur*, est vniuersalis, merito recti, non singularis, causa obliqui, nimirum Dei: & è contrario hæc eiusdem Pauli 2. ad Corinthios 1. *Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra*, est singularis recti ergo dicenda, non autem vniuersalis, propter vniuersalitatem obliqui. Idem de terminis connotatiuis dici potest, ac debet: quare propositio ista, hic homo musicus est Philosophus, proculdubio singularis est, quamuis nota singularitatis non afficiat immediatè terminum connotatiuum, neque hanc musicen potius, quam illam indiget; aliis exemplis superfedeo, quia res facilis.

9 **Q**uantitas indefinita in materia contingenti æquiualeat particulari, at in materia necessaria æquipollet vniuersali, iuxta dialecticos omnes: quamobrem hæc propositio, homo currit, recidit in hanc, aliquis homo currit, & hæc, homo est animal: in istam, omnis homo est animal: quantumuis enim priores inuicem comparatæ sint formaliter diuersæ, necnon etiam posteriores, vt vel diuersitas quantitatis indicat; cæterum quantum ad veritatem verarumvis vnius, tantundem requiritur ad veritatem alterius, & è conuerso, ac proinde merito statuitur earum distinctio cum æquiualeantia, & virtuali identitate coniuncta. Quod si materia sit impossibilis, & in ea quantitas indefinita, veluti homo est lapis, cuiusmodi æquiualeat, vniuersali nimirum, aut particulari, quantum arbitror est excircumstantiis coniciendum. Quantitas propositionis est ab ea realiter indistincta, eique physice essentialis: habet enim originem à syncategoremate, *omnis* v. g. *aliquis*, aut *hic*, vel certè à subiecto secundum se, & ab

omni eiusmodi particula absolute sumpto; at syncategorema cuiuscunque modi est pars subiecti, adeoque totius propositionis, siue internæ, siue externæ: idèque à fortiori dicendū est de termino, qui subiicitur seorsum ab illo, & per se solum: proinde quantitas propositionis erit etiam pars illius constitutiua, eique essentialis reipia. Sed enim, quia concepitur, & explicatur à nobis per analogiam, & proportionem cum quantitate in actu secundo, & extensione locali à corpore, quod extendit multum, parumvè, proculdubio distincta, ac separabili; ea certe causa est, cur censeatur ratione nostra distingui ab essentia propositionis, eaque posterior.

10 Quod attinet ad qualitatem propositionis, Coenimbricenses in cap. 4. de oratione q. 3. art. 2. §. *nametsi propositio*, Auerla tract. 3. instituit. cap. 3. & alij, docent veritatem & falsitatem esse qualitatem accidentalem propositionis, affirmationem verò, & negationem, qualitatem essentialem. Cæterum hic loquendi modus mihi displicet, quippe qui terminos repugnantes coniungit, & perinde est, ac si dicas, *spiritus corporeus*: haud enim minus pugnant qualitas, & essentia, quam spiritus, & corpus. Instabis: differentia in quale quid prædicatur omnium consensu: ergo non est absurdum, aliquid esse qualitatem quidditatiuam, siue essentialem; quidditas namque, & essentia, ac proinde earum concreta, siue adiectiua in idem recidunt. Respondeo: prædicari in quale quid est essentiam per modum accidentis prædicari, quod non magis est absurdum, quam spiritum instar corporis, & per eius species, & imagines concipi: at esse quale quid siue qualitatem quidditatiuam esse simul qualitatem, & essentiam, quod est eiusdem repugnantia, cuius est spiritum, & corpus per identitatem coherere, & vnum esse.

11 Neoterici quidam nulla distinctione facta censent, affirmationem, & negationem esse qualitatem propositionis, hoc potissimum argumento permoti: propositio in communi præscindit ab affirmatiua, & negatiua, & ad utramlibet est indifferens: prior igitur est propositio ratione nostra, quam affirmatio, & negatio, & hæc ratione posterior; igitur hæc in conceptu secundario, & qualitate aded consistit. Contra tamen primò; quoniam animal est indifferens ad rationale, & irrationale, atque utrolibet in subsistendi consequentia prius; valet enim, est rationale, ergo animal, est irrationale, ergo animal; neutrum tamen valet retrorsum, aut è conuerso: nihilominus, nec rationale, nec irrationale est qualitas animalis, sed differentia essentialis: quemadmodum enim anima est forma substantialis materiæ, quam afficit, & non solius compositi, quod substantialiter constituit, vt fatentur omnes, ita forma logica, qualis est differentia, est differentia essentialis animalis v. g. quæ materia logica, seu metaphysica est, non solius hominis, quem essentialiter constituit. Rursus secundò, quoniam affirmatio, aut negatio cuiusvis propositionis in particulari differentia essentialis erit: prima namque diuisio propositionis est in affirmatiuam, & negatiuam: quæ autem subsequuntur eius species, earum, per quas primò diuiditur, alterutram includit: at hoc sufficit, vt affirmatio, & negatio dicatur absolute propositionis differentia essentialis, sicut rationale, & irrationale dici consuevit quidditatiua differentia animalis, quoniam hoc, etsi abstrahatur ab utroque, & neutrum intimè includat, hoc inquam, in communi, cæterum in particulari sumptum, & pro vt homo, vel equus, aut aliud quoduis, semper alterutrum

utrum inuoluit. Denique tertio, quia sequitur nullas esse differentias essentielles propositionis, utpote quæ ex æquo abstracta est, atque præcisa, non tantum ab affirmatione, & negatione, sed etiam à veritate, & falsitate. & quibulvis aliis. Concedunt aduersarij aliqui sequelam: sed immerito; nam omnis qualitas, ac differentia accidentalis conuenit aliquam differentiam essentialem, cui sit determinatè, seu vagè debita, quemadmodum omne accidens physicum aliqua forma, siue actu physico est posterius. Alij negant eam sequelam, & aiunt, veritatem, & falsitatem esse differentias essentielles propositionis; quos tamen admodum falli, iam iam constabit, inter declarandum nostram sententiam.

Quæ quidem duas continet partes: altera est veritatem, & falsitatem esse qualitatem propositionis; altera affirmationem, & negationem talem haud esse, sed utramque potius differentiam essentialem. Prior earum est, non nostra modò, sed plerorumque Doctorum; præsertim verò tuerentur illam Hurtadus in log. disp. 8. sect. 3. Arriaga disp. 2. sum. sect. 2. Balthazar Ellez disp. 12. log. sect. 2. num. 3. Rubius in log. lib. 1. perihermenias cap. 4. q. 3. & apud eum Alexander, Ammonius, & Niphus. Ea etiam est Platonis cuius hæc sunt in Sophista verba: *diximus qualem quandam esse orationem quamlibet oportere: unam veram, alteram falsam: vera oratio ea qua sunt, ut sunt, de se prædicat; falsa autem alia, quam, qua sunt.* Suadetur autem hunc in modum: veritas, & falsitas est proprietas, ac differentia accidentalis propositionis, at aliter ei nequit accidere, quam velut qualitas; eius ergo est qualitas: Minor est omnium authorum, quos viderim, estque sponte sua evidens: haud enim veritas, ac falsitas accidunt propositioni, velut eius quantitas, huius namque munus est porrigere illam ad plura, vel pauciora obiecta, earum verò, postquam est vi representationis suæ pro priori naturæ commensa pluribus, vel paucioribus obiectis, illam eis conformem, vel difformem reddere.

Nec etiam veritas, & falsitas accidunt propositioni, velut relatio mera, tum, quia in Deo est prima, & perfectissima veritas, quatenus ipse se cognoscit, ac de essentia sua iudicat aliquid, eius autem cognitio ad illum non refertur prædicamentaliter, defectu nimirum distinctionis realis à seipso, quæ tamen extrema huius prædicamenti nunquam non separat, nunquam non facit vero quodam interstitio differre: tum, quia iuxta non paucos relatio prædicamentalis postulat existentiam, non solum fundamenti, sed etiam termini, veritas autem, etsi existentiam actus exposcat, haud tamen obiectum nam res nullatenus existens vere potest, ac solet cognosci: tum quia, si veritas, & falsitas pertinent ad aliquod genus relationis prædicamentalis, maximè similitudinis, aut dissimilitudinis, æqualitatis, aut inæqualitatis: sed reduci nequeunt ad has; quamvis enim sint conformitas, & difformitas actus cum obiecto, quæ fuit multis hallucinandi occasio, non propterea sunt, nisi analogicè tantum, & improprie similitudo, ac dissimilitudo, aut æqualitas, & inæqualitas: quocirca cognitio Dei in perfectissimis creaturis est perfectissime conformis, quibus tamen, nisi imperfectè, & parum similis non est, absolute & proprie loquendo; contra verò cognitio creata falsa circa aliam, ei est omnino difformis, cum tamen ei sit maximè dissimilis: par autem ratio æqualitatis, & inæqualitatis, eis si comparentur relationes conformitatis, & difformitatis, per quas solet explicari veritas, & falsitas: tum, quia, esto veritas,

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

& falsitas ad relationem prædicamentalem spectent, quod suo loco probabilius esse ostendam, tamen aliò ex titulo, & longè diuerso ab eo, qui aliis communiter placet, estque iam obiter impugnatus: Ceterum alterutra earum erit relatio, prout præcise refert actum ad obiectum, eique illum facit, aut consentaneum aut dissentaneum esse, non vero prout est bonitas quædam, aut malitia actus, saltem moraliter loquendo; ita enim erit potius qualitas propositionis, quando qualitas, est Aristotele teste, merito cuius res bene, vel male se habet, utique postquam est primario, & quidditatiuè constituta, alioquin rationalitas, & irrationalitas, erunt, qualitas, & neutra, differentia essentialis, altera namque facit animal melius, & altera deterius altera hominem, altera belluam. Denique non possunt veritas, & falsitas accidere propositioni, velut eius actio, passio duratio, vbis, situs, aut habitus, quod est aded certum, & exploratum, ut nulla prorsus egeat probatione: ex nouem ergo generibus accidentium, sola restat qualitas, ad quam reduci possint; ubi semel accidunt propositioni, ut assumptum est in minori.

Quod autem ei accidunt, & alterutra sit eius proprietas quædam, non differentia essentialis, quæ erat maior argumenti nostri, suadet hoc pacto. Veritas est extrinseca propositioni, ac sita tum in ipsa representante obiectum, tum in hoc se, quemadmodum representatur, habente, ut lib. 10. ostendam: quod autem est extrinsecum rei, hoc ei nequit essentialiter esse, haud ergo potest veritas, esse differentia essentialis propositionis, haud non accidentaliter, adeoque qualitas. Par ratio est falsitatis, quippe, quæ etiam est extrinseca actui. Rursus, loco nuper citato constabit, quæ propositio est vera, eandem mutato obiecto potuisse esse falsam, & non veram, & quæ falsa, è contrario veram, & nunquam falsam: accidens autem est, iuxta Porphyrium, & ceteros, quod subiecto suo potest adesse, & abesse: necessum ergo est, ut tam veritas, quam falsitas propositioni accidunt, & eius sint extrinseca.

Dicit fortasse non nemo, veritatem, & falsitatem haud esse extrinsecas, haud contingentes omni propositioni, sed tantum aliquibus; hinc autem perperam inferri, eas esse proprietates, & accidentia propositionis absolute sumptæ, & nulla adhibita restrictione. Largior veritatem, quibusdam actibus intrinsecam omnino, & inseparabilem esse, nec ab obiecto emendicam, & suspensam, videlicet cognitioni diuinæ, & fortassis etiam nostræ, ubi sit, vel evidens vel fidei supernaturalis, paremque esse falsitatis conditionem, respectu quorundam actuum: at nego illationem à nobis factam malam esse, quin potius, eam arbitror certam, ac manifestam: etenim, quod est extrinsecum, & accidentarium alicui rationi particulari, id nequit esse essentialiter rationi communi, aliàs risibilitas v.g. quantumus proprietas hominis, poterit nihilominus esse differentia essentialis, animalis, eique non minus primario, contractiua, quam rationalitas. Optime ergo intulimus, ex eo, quod veritas, & falsitas contingenter, & extrinsece conueniant aliquibus propositionibus in particulari, nequiquam eas esse posse differentias essentielles, & primarias euentionis in communi, & vniuersaliter, ac latissime fusæ. Rursus, non est nobis sermo de sola qualitate physica, & realiter distincta à subiecto, cui conuenit, sed etiam de qualitate logica, quæ nimirum ab essentia logica, seu conceptu primario

M 2 distinct

distinguitur, & in conceptu secundario sita est, siue is conceptus secundarius physice, ac realiter essentialis sit, siue non: at veritas, & falsitas est conceptus secundarius propositionis omnis, & cuiusvis; esto enim aliqua sit intrinsecè, ac necessario vera, vel falsa, tamen prius ratione concipitur eam destinatè proponere aliquid, & affirmando, seu negando illud repræsentare, quam veram, aut falsam esse: ideo namque est vera, & conformis obiecto, aut ei difformis, & falsa, quia est eius propositio, seu repræsentatio quædam, aliquid de eo affirmans, aut negans, & non è conuerso: sicut ideo Petrus v. g. est conformis, & similis Paulo, quia Petrus est homo quidam, non minus, quam Paulus, & ideo dissimilis equo, quia itidem homo, cum tamen eiusmodi non sit equus, at è contrario haud ideo à priori est homo, quia similis Paulo, aut dissimilis equo.

16

Altera nostræ sententiæ pars erat, affirmationem, & negationem neutiquam esse qualitates, aut proprietates accidentarias propositionis: eam autem partim insinuant, partim exprimunt omnes authores, quos supra laudauimus pro priori, ac iam probata nostræ opinionis parte. Ex dictis autem potest haud ægre suaderi: nam affirmatio, ac negatio, si non sunt differentię essentielles propositionis, sed potius alterutra earum qualitas, aut ideo est, quod propositione in communi sint posteriores in subsistendi consequentia, eamque sinant à se abstrahi: atque hoc iam manet satis impugnatum superius; aut, quia alicui propositioni, vel omni extrinsecus, ac separabiliter conueniunt: atque hoc falsum est, vt quod maximè: siquidem repræsentatio est essentialis, ac necessaria omnibus saltem propositionibus, quas nouimus, & experimur: vnde nil mirum, si eis intrinsecè, & inseparabiliter conuenit affirmare ac negare; vterque enim tendendi modus est repræsentatio quædam: quod, si repræsentatio est quædam extrinseca, & contingens nonnullis actibus, in alia saltem serie rerum (de qua sententia suo loco) ita quidem actus eius genij, quem nunc disputandi gratia permitto, prout est physicum accidens intellectui inhærens, haud essentialiter ac necessariò repræsentabit, haud alterutro modo affirmabit, aut negabit: cæterum quatenus est propositio, & species quædam accidentis intentionalis, necessario, & essentialiter habebit repræsentare, & aliquid, vel asserere, vel inficias ire: qui ergò fieri potest, vt affirmatio, & negatio propositioni accidant, eamve proprie qualem denominent?

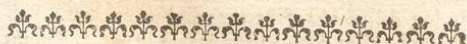
17

En alteram, & alteram nostræ sententiæ partem singulatim probatas: possunt autem ambæ vna, eademque opera confirmari hunc in modum: propositio vera, eo ipso moraliter saltem loquendo melior est, quam falsa, & falsa eo ipso deterior est, quam vera; proinde hæc sola reperiri potest in Deo, non illa: cæterum affirmatio negatione, aut è conuerso neutiquam est melior ex genere suo, neutiquam deterior: quare alterutra ex æquo locum habet in Deo: quando ergò qualitas Aristotele teste est, vi cuius res bene, vel malè se habet, modo superius proposito, & explicato; certè specialis quædam est ratio, quapropter affirmatio, & negatio nequeant esse qualitates propositionis, tales autem esse queant, ac debeant veritas, & falsitas. Rursus, interroganti, quæ sit propositio, responderi proprie debet, ac solet, affirmatiuam esse, aut negatiuam: qualis autem interroganti, potius esse veram, aut falsam, vt rectè animaduertit Hurtadus disp. 4. summ. sect. 2. §. 6. affirmatio ergo, & nega-

tio sunt differentię essentielles, & quidditatiuæ propositionis; veritas autem, & falsitas, eius solæ qualitates.

Quæ, quamuis ita sint, si sumatur propositio simpliciter, & absolute, prout hactenus nostræ fuit subiecta disputationi, cæterum si viurpetur paulo latius, ac prout est interpret quædam, vel menti ipsi interius, vel certè alteri exterius rem aliquam enuncians, atque quatenus habet analogiam, & proportionem quandam cum eo, qui alterius sensa, pandit, & interpretatur, ita quidem dici potest, è conuerso, veritatem, ac falsitatem eius esse differentias essentielles, & affirmationem, ac negationem meras qualitates accidentarias: interpretis enim potissimum munus est, illius, quem interpretatur, verum sensum reddere: an autem aliquis assermet quidpiam, vel neget, hoc, vt sit bonus interpret, est omnino per accidens. Ita Conimbrienses, ac Tellez locis superius citatis.

18

TRACTATUS IV.

De oppositione, æquipollentia, & conuersione veritatis compositæ, siue propositionis.

CAPVT I.

Quatenus alij oppositionem, tum in communi, tum in particulari definiant.

Oppositio in communi definitur à quibusdam neotericis, quorum meminit Colleg. Conimb. in cap. 7. de oppos. q. 1. art. 1. repugnantia duarum enunciationum vtroque termino participantium, aut in quantitate tantum, aut tantum in qualitate, aut in vtraque simul. Cæterum displicet hæc definitio, quia oppositionem explicat per eius species inferiores, eamque adeo non definit propriè, sed diuidit, eo certe vitio, quo laborat hæc animalis definitio; animal est viuens, rationale, vel irrationale, humanum, aut belluinum: ecquid enim est repugnantia duarum propositionum in sola quantitate, quam earum oppositio subalterna, qualis est inter has v. g. omnis homo currit, aliquis homo currit, quæ tantum in eo differunt, quod vna sit vniuersalis, altera particularis, cum tamen ambæ possint esse simul veræ, nec non simul falsæ, adeoque in qualitate omnino consentiant. Ecquid etiam est repugnantia duarum enunciationum, iuxta hos authores, in qualitate sola, quam earum oppositio, vel contraria, cuiusmodi est hæc omnis homo currit, vel subcontraria, cuiusmodi est hæc; aliquis homo currit, aliquis homo non currit: alterutra namque propositiones cum sint eiusdem quantitatis, & aliæ vniuersales ambæ, aliæ ex æquo particulares, in eo tamen differunt priores, quod nequeant esse simul veræ, nec simul falsæ, & posteriores in eo, quod simul falsæ saltem esse neutiquam sustineant: proinde, tam hæc, quam illæ in qualitate plus, minus dissident. Ecquid denique est, iuxta eosdem, repugnantia duarum propositionum in quantitate, & qualitate simul, quam earum oppositio contradictoria, qualis est hæc, omnis homo currit, aliquis homo